

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR SITUAT A LA RAMBLA, 70 .
CIUTAT VELLA-BARCELONA.
Gener i Febrer de 1998.

Marta Rodríguez i Pedret

Maig de 1998

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR SITUAT A LA RAMBLA, 70 .
CIUTAT VELLA-BARCELONA.
Gener i Febrer de 1998.



Marta Rodríguez i Pedret

Maig de 1998

ÍNDIX	1
1. INTRODUCCIÓ	2
2. ANTECEDENTS	3
Làmina 1	4
Làmina 2	5
Làmina 3	6
3. EL SONDEIG	
3.1. Cala 1	7
3.2. Extensió de la rasa al voltant de la banqueteta de fonamentació.	8
3.3. Resultats del sondeig a la resta del solar.	9
4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	10
Làmina 4	12
Plànol 1	15
Plànol 2	16
5. RESULTATS I INTERPRETACIÓ DEL SONDEIG	17
Làmina 5	18
Làmina 6	19
Làmina 7	20
ANNEX 1. LLISTAT D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	21
6. ELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS	22
7. CONCLUSIONS	23
BIBLIOGRAFIA	24
ANNEX 2. LLISTAT DE DIAPOSITIVES	25
ANNEX 3. FOTOGRAFIES	28
ANNEX 4. INVENTARI DEL MATERIAL ARQUEOLÒGIC	34

1. INTRODUCCIÓ

La intervenció es va dur a terme en un solar situat al número 70 de La Rambla de Barcelona, en procés de fonamentació de la nova edificació que albergarà aquesta àrea. Com a conseqüència d'aquesta obra, en la qual es va detectar i malmetre una part de la muralla medieval, i amb motiu de la corresponent denúncia, la Secció d' Arqueologia Urbana de l'Institut de Cultura de Barcelona va elaborar un programa d'actuació immediata en aquesta zona.

En el projecte de la Secció d' Arqueologia Urbana es demanava, la realització d'un sondeig, la neteja i la documentació del llenç de muralla en aquest sector, per tal de determinar l'estat de fonamentació de la mateixa. Així mateix, les obres de fonamentació del nou edifici es van aturar en aquest punt sense limitar en cap moment els treballs de construcció a la resta del solar.

La Secció d'Arqueologia Urbana de l'Institut de Cultura de Barcelona va encarregar aquest treball amb la corresponent autorització de la Direcció General del Patrimoni Cultural a l'arqueòloga Marta Rodríguez i Pedret, que assumí les tasques d'excavació i documentació col.laborant amb el personal tècnic de la S.A.U.

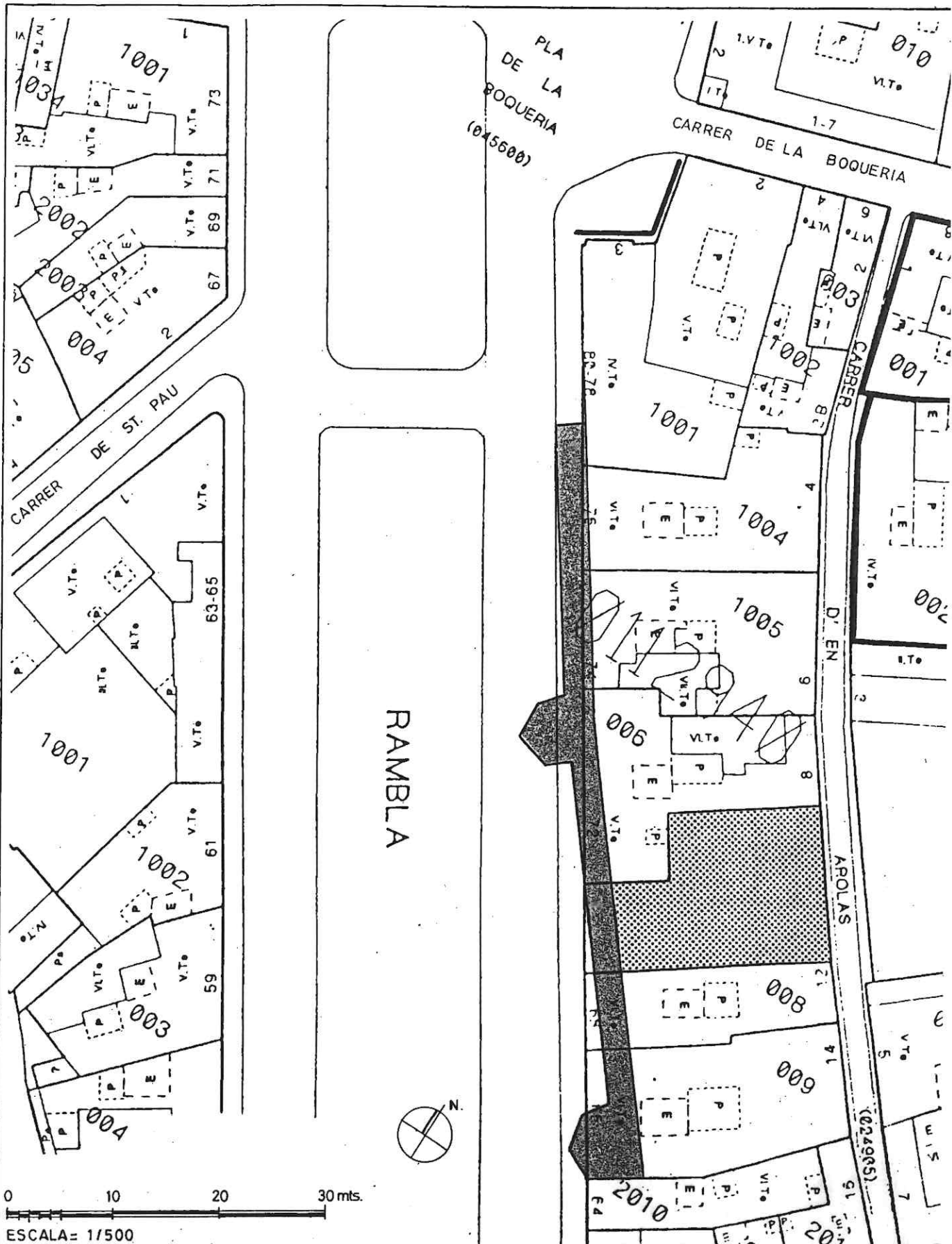
2. ANTECEDENTS

Partint de la nombrosa documentació gràfica, que fa referència al pas del recinte emmurallat en aquest sector de la Rambla i dels plànols de reestructuració urbanística que es van realitzar entre els segles XVIII i XIX, vàrem poder determinar, que el reompliment de pedres i morter trobat al número 70 podria pertànyer al reforç intern del que havia estat un llenç de la muralla medieval. Aquest pany de muralla, malmès, d'una banda per les contínues edificacions que s'han anat succeïnt al llarg dels segles i d'altra per l'obra de fonamentació que s'està realitzant actualment, correspon en totes les seves característiques amb d'altres restes de muralla localitzades a la ciutat. **(Làm.1 i 2)**

En el moment de realitzar el sondeig teníem un fragment de muralla d'uns set metres i mig de longitud en connexió amb la façana intramurs de la ciutat. D'aquesta façana interna només en quedaven tres petites filades de carreus pel costat S-E **(Fot.1 i Làm.3)**. El rebaix practicat al llarg del solar era d'uns tres metres aproximadament, sempre tenint en compte el nivell del carrer. Just a l'entrada, allà on s'ha conservat la façana externa de la darrera edificació que hi havia en aquesta parcel·la vàrem trobar el llenç de muralla que s'adossava tant pel costat S-O **(Fot.2)** com pel S-E als fonaments de les edificacions adjacents.

Degut al rebaix practicat amb la màquina retroexcavadora i tenint en compte l'estat descarnat de la façana intramurs de la muralla medieval, la banquetta de fonamentació semblava haver quedat al descobert. Producte de tot el rebaix i de les rases, apareixien materials de diversa procedència sense donar-nos en un primer moment cap fiabilitat estratigràfica.

Malgrat tot, vàrem decidir obrir una cala pel sector S-O per tal de verificar si ens trobàvem davant de la banquetta de fonamentació de la muralla. En aquesta àrea i prèviament al sondeig es van realitzar varies rases de pilotatge pels fonaments de la nova edificació.



Nº 3-98

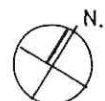
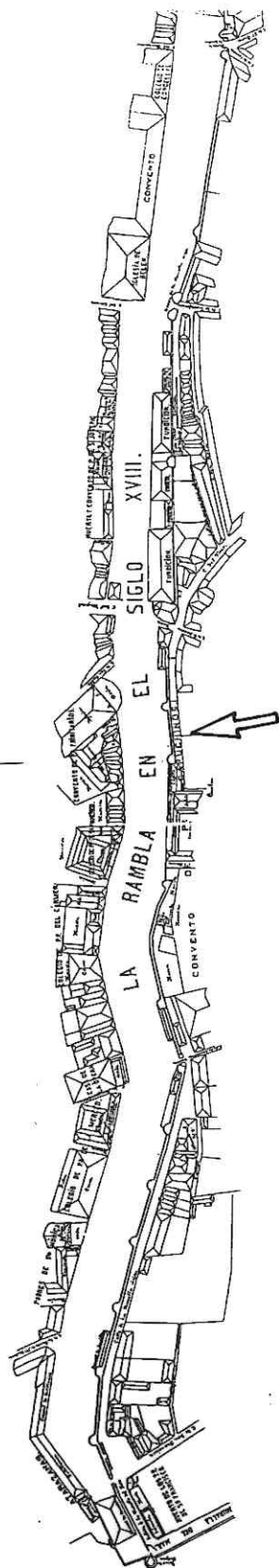
INTERVENCIÓ: LA RAMBLA, 70
 Muralla Medieval S. XIII - XIV
 Plànol situació

Barcelona, gener 1998

SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA URBANA

Ajuntament de Barcelona

Institut de Cultura



0 100 200 mts.
ESCALA GRÁFICA

Nº 3-98

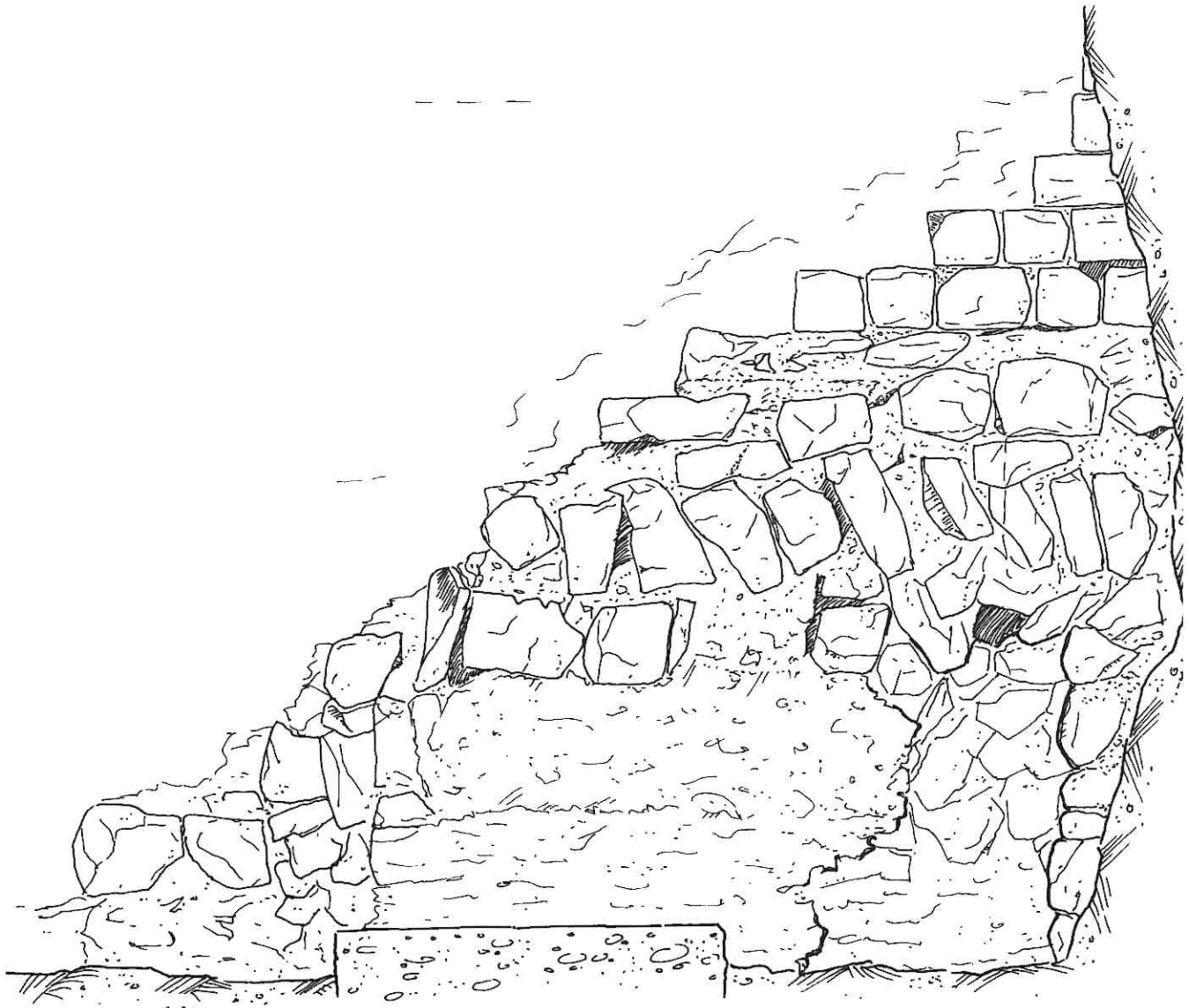
INTERVENCIÓ : LA RAMBLA, 70
Muralla Medieval S. XIII - XIV
Tram emmurallat corresponent a la Rambla
Còpia segons original S. XVIII (Arxiu Diocesà)

Barcelona, gener 1998



SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA
URBANA

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura



0 1 mts.
ESCALA = 1 / 20

Nº 3-98

INTERVENCIÓ : LA RAMBLA, 70
Muralla Medieval S. XIII-XIV
Alçat B-B'

Barcelona, gener 1998



SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA
URBANA

Ajuntament de Barcelona

Institut de Cultura

3. EL SONDEIG

3.1. Cala 1.

Després de realitzar una primera neteja a tot el llenç de muralla, vàrem decidir de manera aleatòria, practicar un rebaix per la vessant S-O del mur. Aquest rebaix anomenat Cala 1 es va dur a terme per tal de verificar si la banqueteta de fonamentació de la muralla havia quedat al descobert amb les obres d'edificació que s'estan efectuant al solar. **(Fot.3)**

L'obertura de la Cala 1 es va iniciar procurant controlar els possibles canvis a nivell estratigràfic que es podien anar succeïnt. Inmediatament al primer rebaix d'uns 25 cm i en un rebliment de terres idèntiques al nivell superficial, va aparèixer una gran llosa adossada al mur, i en posició de desplaçament vers la línia del parament intern de la muralla.

Just en aquest punt es va poder documentar, alhora, un canvi a nivell estratigràfic doncs, es va localitzar una petita capa de llims molt fins de coloració grisosa i amb alguns carbons aïllats molt poc definits. Aquesta unitat estratigràfica 2222, tenia una potència de material considerable en relació a la resta de rebliment de terres argiloses (U.E.:2223), de les quals estava composta la major part de la Cala 1.

Si en un primer moment, i sense saber-ne la potència que tindria, es va pensar que podria ser un nivell de pou mort o d'abocament, de seguida, al practicar un tercer rebaix es va veure la poca fondària d'aquest nivell estratigràfic, tan sols de 20 cm. Caldria deduir doncs, que es tracta d'un nivell de llims fins, producte de les filtracions d'aigua.

En relació a la llosa adossada al mur, val a dir, que tenia molt poca potència per tant, hem de pensar que formava part de la banqueteta de fonamentació desplaçada possiblement en el moment de l'enderroc de la muralla durant els segles XVIII i XIX.

Després de l'impediment que vàrem tenir -com a conseqüència de les contínues pluges- per continuar la tasca en aquest sector, vàrem poder rebaixar fins a uns 40cm més el nivell de la Cala 1. En aquests rebaix definitiu, no es va localitzar cap altre canvi a nivell estratigràfic tampoc una massiva presència de material representatiu. Sí en canvi, podem dir, que la major part del qual aparegué just en el sector més proper a la banquetta de fonamentació.

Cal destacar també, els rebliments de graves amb còdols que cobrien la meitat del sector N de la Cala 1, propis de zones rierenques.

3.2. Extensió de la rasa al voltant de la banquetta de fonamentació.

Paral·lelament a les tasques que s'anaven desenvolupant en el sector del parament, es va decidir realitzar una extensió de la Cala 1 al voltant de tot el perímetre de la banquetta de fonamentació. D'aquesta forma, es va constatar de N a S, que la banquetta estava composta de pedres tipus còdols, morter i graves. **(Fot.4)**

Tan sols en l'extrem S-E, àrea on teníem les tres petites filades de carreus del parament intern de la muralla, i on s'havia realitzat prèviament al sondeig una rasa de pilotatge reomplerta de ciment porland, va dificultar la verificació del bassament de pedres, morter i graves.

3.3. Resultats del sondeig a la resta del solar.

Tot i la limitació de l'obra, tan pel que fa a la mala climatologia, com als constants inconvenients de dur a terme una intervenció en una obra en procés de fonamentació, es va realitzar un control de les tasques que es duïen a terme, paral·lelament a la intervenció arqueològica, en totes les àrees del solar que no afectaven directament les restes localitzades.

Val a dir, però, que no es tractava de fer un seguiment sistemàtic i minuciós dels rebaixos practicats en les rases de pilotatge per tal de ser posteriorment reomplertes de ciment, o en les rases preparades per incidir-hi les noves canalitzacions d'aigua de l'edifici, no obstant, sí calia fer-ne un control a fi de descartar l'aparició de possibles restes.

Això ens va servir, per recollir alguns fragments de ceràmica, majoritàriament d'època romana, junt amb d'altres fragments d'època moderna.

Hem de suposar doncs, que les constants etapes d'edificació i enderroc que ha sofert aquesta àrea, ha comportat alhora grans moviments de terres, d'aquí l'aparició inconnexe d'aquest material ceràmic d'època romana.

4. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Si bé són nombroses les referències gràfiques sobre la muralla medieval de Barcelona, no podem dir el mateix en quant a la documentació escrita.

A partir del segle XVI trobem una sèrie de gravats i dibuixos que reproduïxen la ciutat de Barcelona. Uns són més fidedignes en quant a la representació de la ciutat en general, d'altres aprofundeixen en aspectes arquitectònics importants en una determinada època, però en gairebé tots ells hi ha una característica comuna, la representació del perímetre del segon recinte emmurallat, la muralla medieval.¹

D'aquesta important obra gràfica en podem destacar aquells que situen sobre el mapa, no sols el traçat d'aquesta fortificació sinó, la situació d'algunes de les portes d'accès a la ciutat. Així sabem, doncs, que al segle XVIII, es mantenien cinc accesos des del port, la Porta de les Draçanes, la Porta dels Escudellers, la Portaferriça, la Porta del Carme i la Porta dels Estudis.

Aquesta informació ens és útil per tal de fer un seguiment exhaustiu, respecte a la delimitació del que fou el recinte emmurallat de la Barcelona medieval, però no per verificar l'estructura en tot el seu conjunt.

Tal com deïem al principi, malauradament, no podem complementar aquestes informacions gràfiques a les quals fèiem referència, amb l'estudi històric doncs, fent un petit buidatge bibliogràfic ens trobem amb tota una sèrie d' inexactituds referents al moment de construcció de la muralla.

Sabem del cert, que la ciutat de Barcelona experimentà a partir del segle X un gran creixement demogràfic en tota l'àrea que havia conformat la ciutat romana, i per tant es van anar

GALERA, M.-ROCA, F.-TARRAGÓ, S.: Atlas de Barcelona, 1982.

establint nous nuclis de població, suburbis o vilanoves en tot el sector extern al perímetre de la muralla Baix-Imperial. Amb tot això, calia protegir els nous habitants d'aquests suburbis dels possibles conflictes polítics realitzant un nou recinte emmurallat. **(Là.m. 4)**

Segons Duran i Sanpere, la nova muralla fou aixecada durant el segle XIII i part del segle XIV realitzant-se les obres de fonamentació amb pedres i morter en una amplada i alçades major que la que tenien les muralles romanes. Sembla ser, que no es van emprar materials reaprofitats d'altres construccions, sinó que es va dur la pedra directament de les pedreres de Montjuïc per l'edificació d'aquest parament. En destacaven els sortints de les torres, menys nombroses que en la fortificació romana, però amb més relleu, sobretot a les portes, flanquejades per torres poligonals.²

Quant al moment d'edificació d'aquesta estructura castrense, no queda ben definit.

Alguns autors com Carreras i Candi, prenen com a punt de referència la toponímia de l'època, per tant, l'any 1260 apareix el nom de la Portaferrissa, la qual sabem va pertànyer a aquest recinte. Segons aquest autor, i tenint en compte la referència que esmenta, la muralla medieval es va edificar entorn al 1248.³

Els enfrontaments polítics en l'època de Jaume I amb França (1285), van forçar la construcció del nou parament, labor que continuà en època del rei Pere impulsant la obra amb sises o drets especials arreu del principat per tal de finançar la obra.

Entre el segle XIV i XV, malgrat les nombroses crisis, la ciutat de Barcelona amplià de nou el recinte emmurallat.⁴

² DURAN i SANPERE, A.: Barcelona i la seva Història. Documents de Cultura Curial, 2, Vol. I, Barcelona, 1972.

³ CARRERAS CANDI, F.: La Ciutat de Barcelona, a Geografia General de Catalunya, Vol. III, 1980.

⁴ A.A.V.V.: Història de Barcelona, Vol. II, 1991.

D'altra banda, esmenta que, un document del 1255, si no ha estat modificat posteriorment, sembla referir-se a unes quantes portes, incloent-n'hi fins i tot, algunes que es sap van ser construïdes junt amb la muralla en dates més tardanes.

Això pot portar a suposar que les portes, existien aïllades a mitjan segle i que el tram Santa Ana i Jonqueres va ser el primer a ser construït (1275-1285), es tractaria d'una política lògica, atès que defensava una àrea desprotegida per les característiques geogràfiques i unia el rierol de la Rambla amb el Merdançar. Aquestes vilanoves o bòries protegides, serien la dels Arcs, Junqueres, de San Pere, de San Cugat i del Mar o de Ribera, d'altres cap les Rambles, la del Pi i els espais utilitzats pels Ollers o Escudellers. Aproximadament tenia uns 5.096 metres linials i va englobar tot el circuit romà.

La nova evolució de Barcelona finalitzà a mitjants del segle XV. Com ens diu Florensa, l'aspecte de la ciutat deuria ser força impressionant, doncs, d'una banda la major part d'edificacions com la muralla, civils, religiosos i militars es van realitzar amb pedra de Montjuïc, que donava un caire de fermesa i d'altra, la consolidació de la ciutat emplaçada entre el mar i la muntanya.⁵

Una anàlisi més acurat referent al document del 1255, i que ja hem dit, es pren com a punt de partida per entendre l'evolució urbanística de la ciutat, ens demostra que en ell hi han una sèrie d'inexactituds, doncs si bé és cert que en el document es combinen les referències de llocs certament identificats, la major part d'ells, són portals que tampoc coincideixen amb els que pertanyien al segon recinte emmurallat.

Així la data que en Carreras i Candi cita com a fita de l'inici de la probable construcció del segon recinte murat, no encaixa cronològicament amb d'altres construccions o esdeveniments. En canvi Sanpere i Miquel, va suposar que es tractava d'un recinte unitari. Finalment, Duran i Sanpere

FLORENSA, A.: Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media, núm.3 de "Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad", 1962.

va identificar, que en el document no es parlava d'un recinte clos al llarg de tot el perímetre de fites que s'esmentaven, i per tant, va deduir que la construcció d'aquest recinte responia a un procés gradual que es va iniciar al segle XIII i finalitzà amb la consolidació com a recinte murat.⁶

A finals del segle XVIII, la urbanització de la Rambla esdevé un fet. Les transformacions no tan sols urbanístiques sinó, econòmiques, demogràfiques i polítiques que es van succeir al llarg del segle XVIII i XIX, són un reflex dels interessos i les necessitats de la nova ideologia promoguda per la classe emergent, la burgesia.

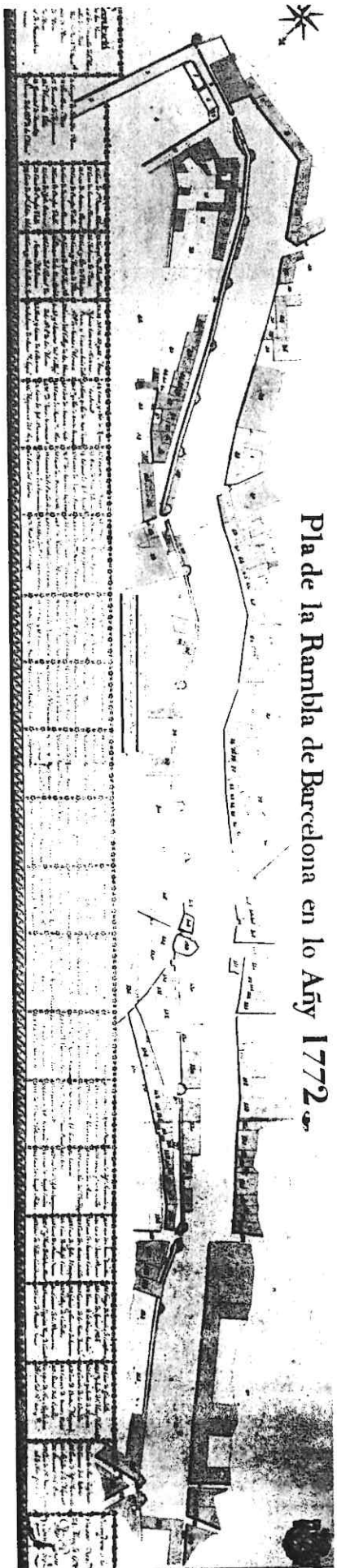
Degut a la inestabilitat política de l'època, molts dels projectes van quedar aturats. És per aquest cúmul de circumstàncies, que fan que fins l'any 1808 les intervencions a la ciutat es basen en la política urbanística del segle anterior, tot i que quedaran aturades com a conseqüència de la ocupació francesa, i es promouen totes aquelles intervencions de caràcter militar com la demolició de totes les construccions que impedièen la nova ordenació i defensa de la ciutat. **(Plànols 1 i 2).**

En aquests nous plantejaments es preveia integrar, així mateix, els vells centres distribuïts a l'entorn de la Rambla, que mantenien la seva funció i significat històric, com el Pla del Palau i la Plaça de Sant Jaume, amb la obertura del carrer Ferran. A l'ensem, calia sacrificar-ne d'altres que ocupaven grans parcel·les edificables desde feia molts segles, es tractava dels convents.⁷

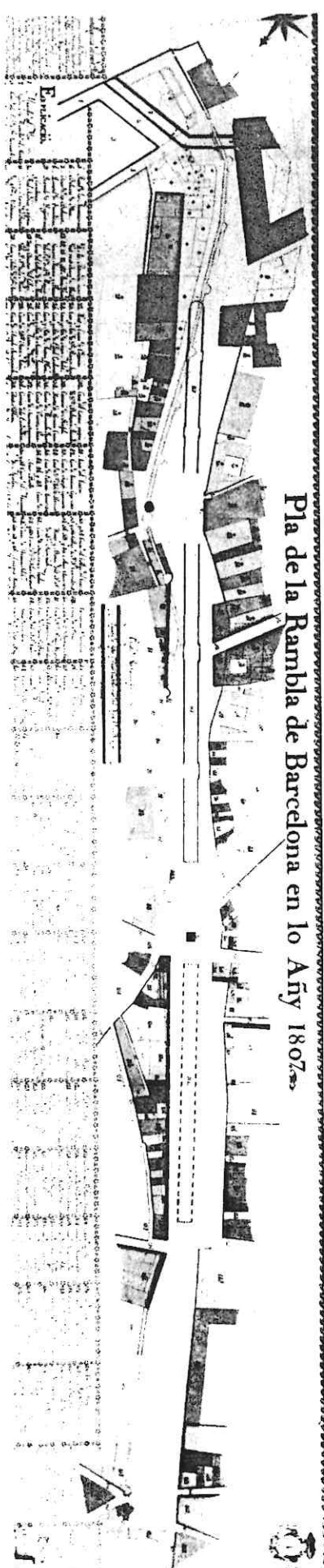
Aquest seguit d'esdeveniments, són els que conformaran l'aspecte de La Rambla de Barcelona tal i com la coneixem actualment.

⁶ CUBELES, A.: "La problemàtica a l'entorn de la incidència del decret reial de Barcelona..." 2on Congrés d'Hª de Barcelona, vol.I, 1993.

⁷ GARCIA i ESPUCHE, A.: Espai i Societat a la Barcelona pre-industrial. Edicions de la Magrana, Institut Municipal d'Hª, Ajuntament de Barcelona 1ªed. 1986.pàgs.75 a 88.



Pla de la Rambla de Barcelona en lo Any 1772



Pla de la Rambla de Barcelona en lo Any 1807

5. RESULTATS I INTERPRETACIÓ DEL SONDEIG

Per tal de fer una valoració de les restes que han aparegut al solar situat al número 70 de la Rambla de Barcelona, hem de considerar estrictament els resultats en el sector S, doncs és l'àrea on teníem el farciment intern de pedres i morter de calç de la muralla. **(Fot.5, Làm.5)**

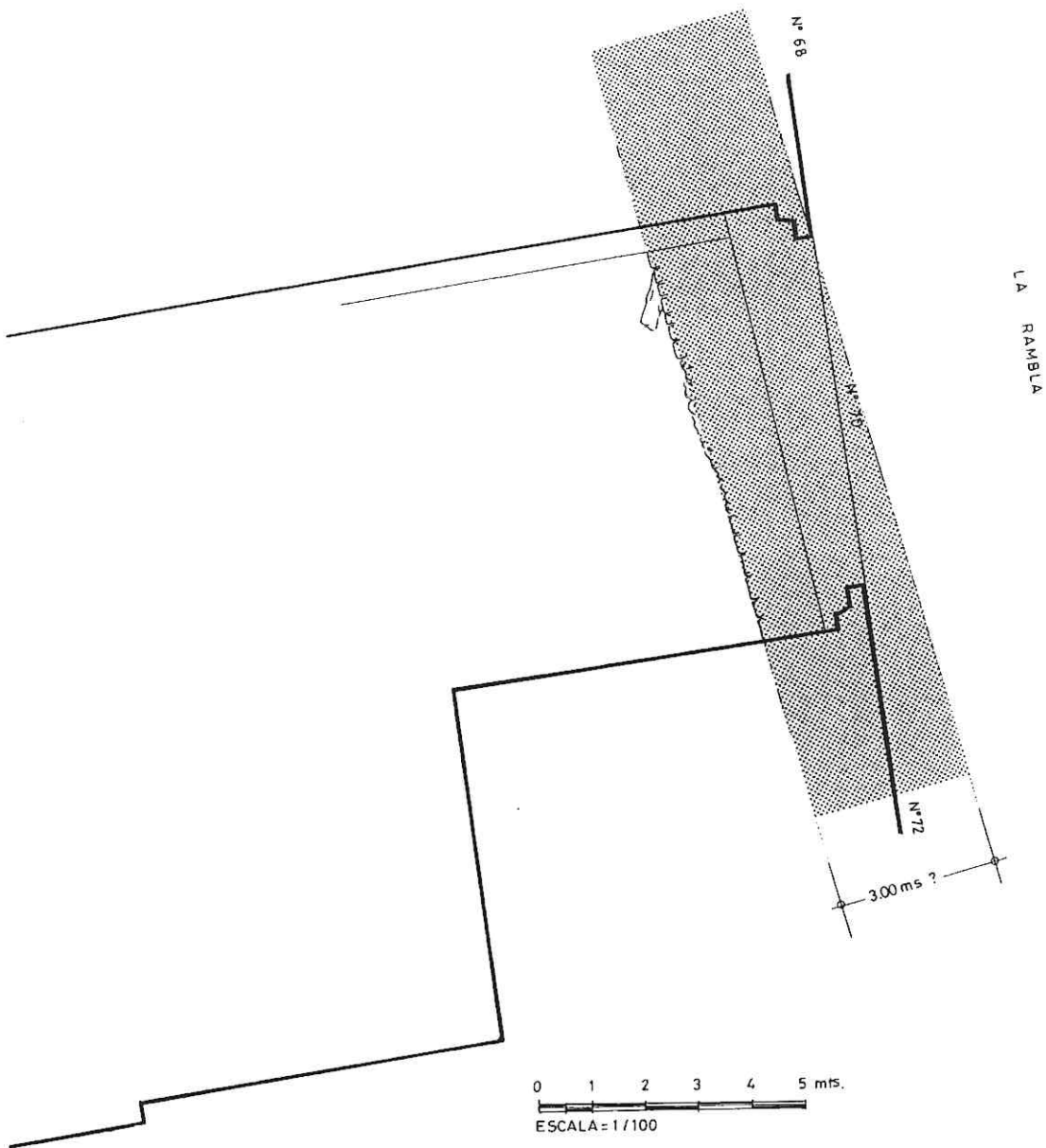
Prèviament al sondeig, partiem d'una banda, de la informació parcel·laria referent a les obres de reestructuració urbanística dutes a terme a finals del segle XVIII i principis del segle XIX, d'altra, de les recents documentacions arqueològiques, que situen el traçat del recinte emmurallat en aquest sector.

De les restes localitzades corresponents a la muralla medieval, seccionada horitzontalment com a conseqüència dels enderrocats realitzats entre els segles XVIII i XIX, i actualment, malmena pel rebaix practicat amb motiu de les obres que s'estan realitzant, hem de destacar bàsicament:

En primer terme, la massa de reompliment de pedres i morter que conformava el parament intern del llenç de muralla que es perllonga des del S-O fins al S-E adherint-se a les fonamentacions de les cases adjacents. **(Làm. 6)**

En segon terme, l'existència de tres filades de carreus pel sector S-E, que formarien part del que fou la façana interna de la muralla medieval. **(Làm. 7)**

Finalment, i pel que fa als resultats de la CALA 1 i l'extensió de la rasa al voltant del mur, hem de senyalar que la seva obertura va servir per constatar d'una banda, l'existència de la banqueteta de fonamentació composta de pedres tipus còdols, morter i graves i la gran llosa desplaçada, d'altra, per determinar que no hi havien grans canvis de rebliment doncs, s'havia practicat un gran rebaix en tot l'àmbit del solar.

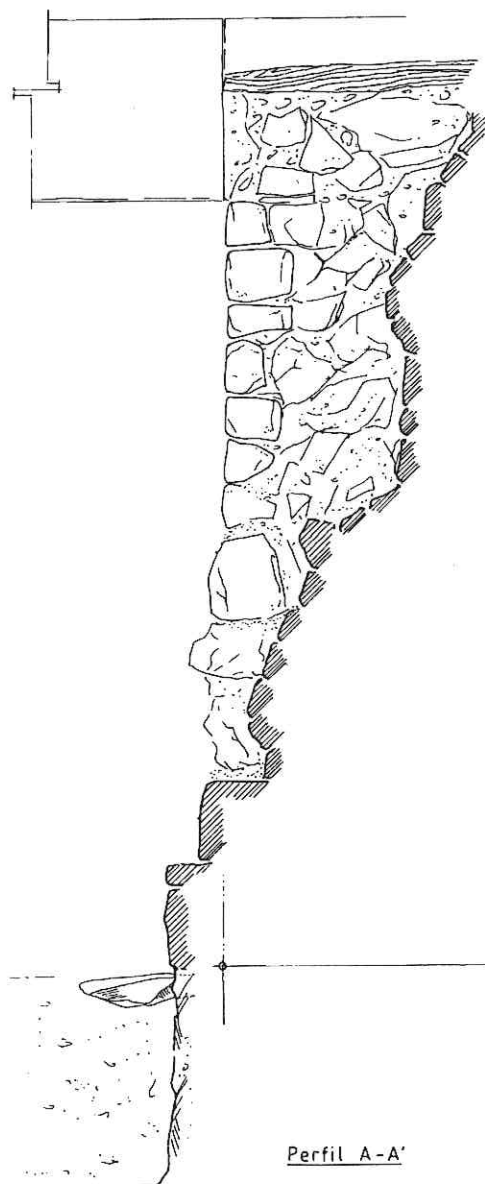


0 1 2 3 4 5 mts.
 ESCALA = 1/100

Nº 3-98
 INTERVENCIÓ: LA RAMBLA, 70
 Muralla Medieval S. XIII - XIV
 Planta situació muralla
 Barcelona, gener 1998

SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA URBANA

Ajuntament de Barcelona
 Institut de



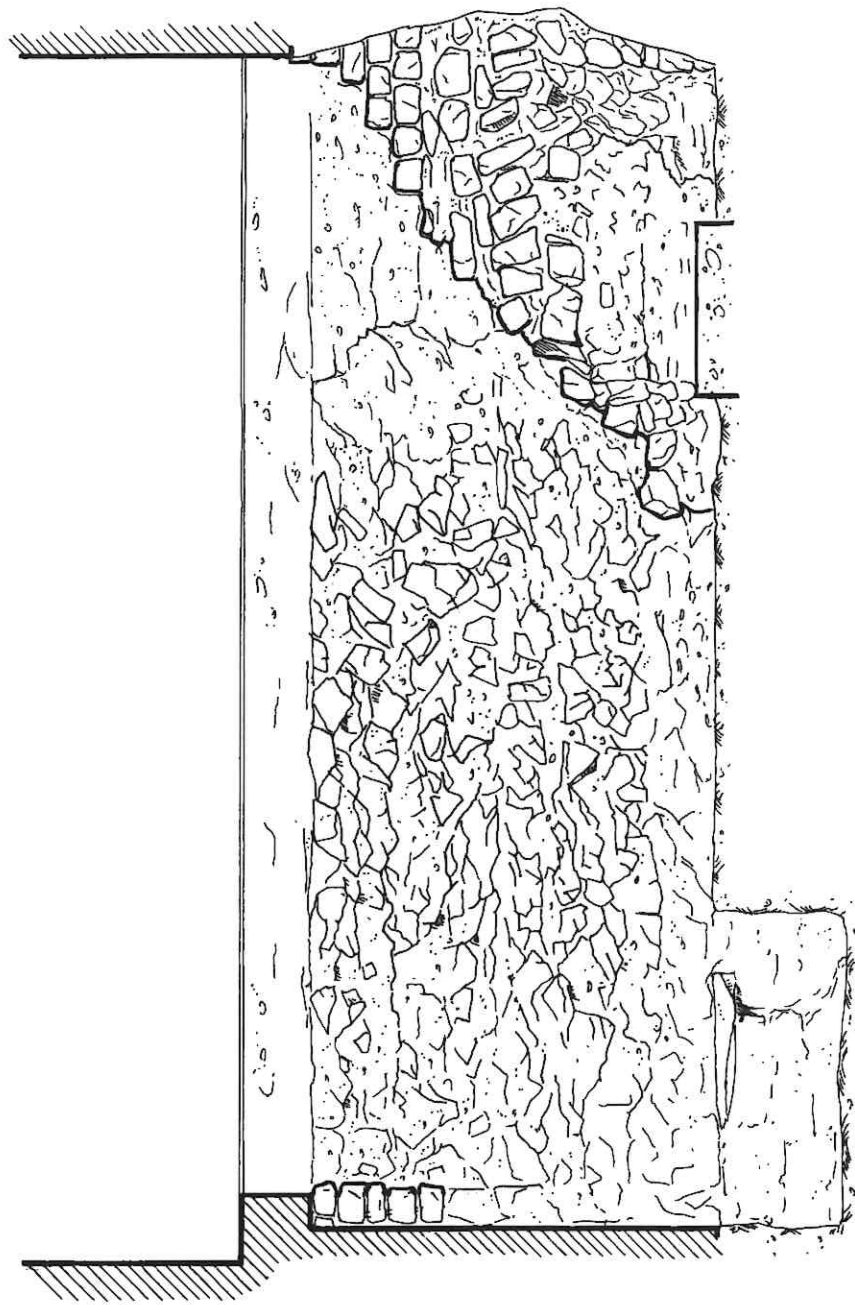
Perfil A-A'

0
ESCALA=1 / 20

Nº 3-98

INTERVENCIÓ : LA RAMBLA, ;
Muralla Medieval S. XIII - X
Perfil A-A'

Barcelona, gener 1998



Alçat llenç muralla



Nº 3-98

INTERVENCIÓ : LA RAMBLA , 70
 Muralla Medieval S. XIII - XIV
 Alçat llenç muralla

Barcelona , gener 1998



SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA
 URBANA

Ajuntament de Barcelona

Institut de Cultura

ANNEX 1

RAMBLA-70		
LLISTAT D'UNITATS ESTRATIGRAFIQUES		
2220	Estrat	Rebliment de pedres i argiles toves que s'adossa a la banqueta de fonamentació.
2221	Mur	Farciment de pedres i morter de calç que conformen el parament intern de la muralla.
2222	Estrat	CALA 1.Rebliment de llims molt fins amb poca potència, que s'adossa a la U.E. 2223
2223	Estrat	CALA 1.Rebliment d'argiles sorrenques marronoses amb molt còdols.
2224	Estrat superficial	Rebliment d'argiles compactades i marronoses.

6. ELS MATERIALS ARQUEOLÒGICS

En la intervenció de La Rambla número 70, s'han recollit diversos tipus de material arqueològic, objectes de vidre, de metall, ossos, malacofauna, restes de material constructiu i ceràmica. Malgrat tot, cap d'ells mereix una menció especial per part nostra, doncs han aparegut en tot l'àmbit del solar.

Això no ens dona cap fiabilitat a nivell estratigràfic ni cronològic doncs, es tracta clarament, de materials de diversa procedència producte de les constants remodelacions que ha patit aquesta àrea en qüestió.

Quantitativament, els fragments més abundants són de ceràmica, dels quals no en podem extreure gaires dades, si bé han aparegut alguns fragments de ceràmica decorada en verd i manganès, la resta corresponen a ceràmiques vidrades i ceràmica comuna d'època indeterminada, així com algun fragment de ceràmica de producció catalana com les vaixelles de taula decorades en blau, del segle XVII. Remarcable és també, la presència de material d'època romana localitzat en tot l'àmbit superficial del solar, bastant rodat i malmès producte de les constants remodelacions que s'han fet.

Pel que fa a les restes orgàniques, hem de destacar que la major part d'ossos són de macrofauna, dels quals s'ha identificat algun fragment de bòvid.

Per últim, cal esmentar els fragments de vidre i metall que actualment es troben en objecte d'estudi.

7. CONCLUSIONS

Tot i la limitació de l'obra, el sondeig realitzat, ens ha servit d'una banda, per conèixer més aspectes de la muralla medieval en el seu traçat per aquest sector de la ciutat, d'altra per verificar l'estat en el qual es troben les restes.

Hem pogut determinar, que les restes estan molt malmeses degut a l'enderrocament que es van practicar com a conseqüència de les obres de reestructuració urbanística realitzades a finals del segle XVIII i principis del segle XIX, que van incloure en aquest sector la nova edificació de cases. Així mateix, les restes del que fou la segona muralla medieval de Barcelona en aquest sector de La Rambla, es troben més malmeses perquè actualment s'està construint un edifici que albergarà un hotel i en el moment de practicar el rebaix del solar amb la màquina retroexcavadora es van rebaixar les restes del parament intern de la muralla deixant el mur pràcticament descarnat amb les pedres i morter de calç al llarg del set metres i mig que es conservaven. Amb el sondeig s'han pogut documentar, tres petites filades de carreus del parament intern i la continuïtat del traçat del mur adherit als fonaments de les cases adjacents.

Aquest fet és remarcable alhora de tenir en compte noves intervencions urbanístiques que es portin a terme prou prou en aquests sector doncs, com hem dit, el traçat de la muralla, tot i que seccionat, segurament continua el seu recorregut adherit als fonaments de les cases número 68 i número 72, és a dir, tan per la vessant S-O com per la S-E.

La intervenció, tot i que no ens ha permès de moment, fer una valoració cronològica de l'etapa de construcció a la qual pertany el llenç de muralla localitzat, haurà estat útil per replantejar les dades que es tenien fins ara, que d'altra banda i com hem esmentat, són moltes però poc definitòries.

BIBLIOGRAFIA

A.A.V.V. : CATALUNYA ROMANICA, Tomo XX: El Barcelonès, El Baix Llobregat, El Maresme. Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1992. pàg. 143 a 154.

A.A.V.V. : Història de Barcelona, vol. II 1a edició 1991, Enciclopèdia Catalana, dirigit per Jaume Sobrequés i Callicó pàg. 61.

CARRERAS I CANDI, F.: **“La Ciutat de Barcelona”**, dins Geografia General de Catalunya vol. III, Barcelona,1980 pàgs. 340 a 357.

CUBELES i BONET, A.: **“La problemàtica a l’entorn de la incidència del decret del batlle reial de Barcelona sobre els oficis de batadors i tintorers de fustanys de l’any 1255 en la historiació de les muralles de Barcelona del segle XIII.”** dins del vol.I del Segon Congrés d’H^a de Barcelona, 1993.

DURAN I SANPERE,A.: **Barcelona i la seva Història**, Documents de Cultura Curial,2 , vol. I, Barcelona,1972, pàgs. 173 a 209.

FLORENSA, A.: **Evolución de Barcelona en la Baja Edad Media**, nº 3 de “Cuadernos de Arqueología e H^a de la Ciudad”, 1962.

GALERA,M.-ROCA,F.-TARRAGO,S.: **Atlas de Barcelona**,1^a edició 1982, Col.legi Oficial d’Arquitectes de Catalunya.

GARCIA i ESPUCHE,A.: **Espai i Societat a la Barcelona pre-industrial**, Edicions de La Magrana, Institut Municipal d’H^a, Ajuntament de Barcelona, 1^a edició 1986. pàgs. 75 a 88.

HURTADO,V.-MESTRE,J.-MISERACHS,T.: **“Atles d’H^a de Catalunya”**. 1^aedició Nov. 1995/2^a edició Juny 1997, Edicions 62.

ANNEX 2

RAMBLA-70	
LLISTAT DE DIAPOSITIVES	
NÚMERO DE DIAPOSITIVES	DESCRIPCIÓ
Diapositiva 1	Farciment intern de la muralla medieval
Diapositiva 2	Sector S-O de la muralla
Diapositiva 3	Vista general del farciment intern de la muralla
Diapositiva 4	Sector S-E filada de carreus parament intern muralla
Diapositiva 5	Sector S-E filada de carreus parament intern muralla
Diapositiva 6	Sector S-E filada de carreus parament intern muralla
Diapositiva 7	Vista general sector S-O
Diapositiva 8	Vista sector S-E
Diapositiva 9	Sector S-E filada de carreus parament intern muralla.
Diapositiva 10	Sector S-E filada de carreus parament intern muralla.
Diapositiva 11	Farciment intern de pedres i morter de calç.
Diapositiva 12	Sector S-O línia de carreus parament intern muralla.
Diapositiva 13	CALA 1 1er rebaix superficial U.E.: 2223

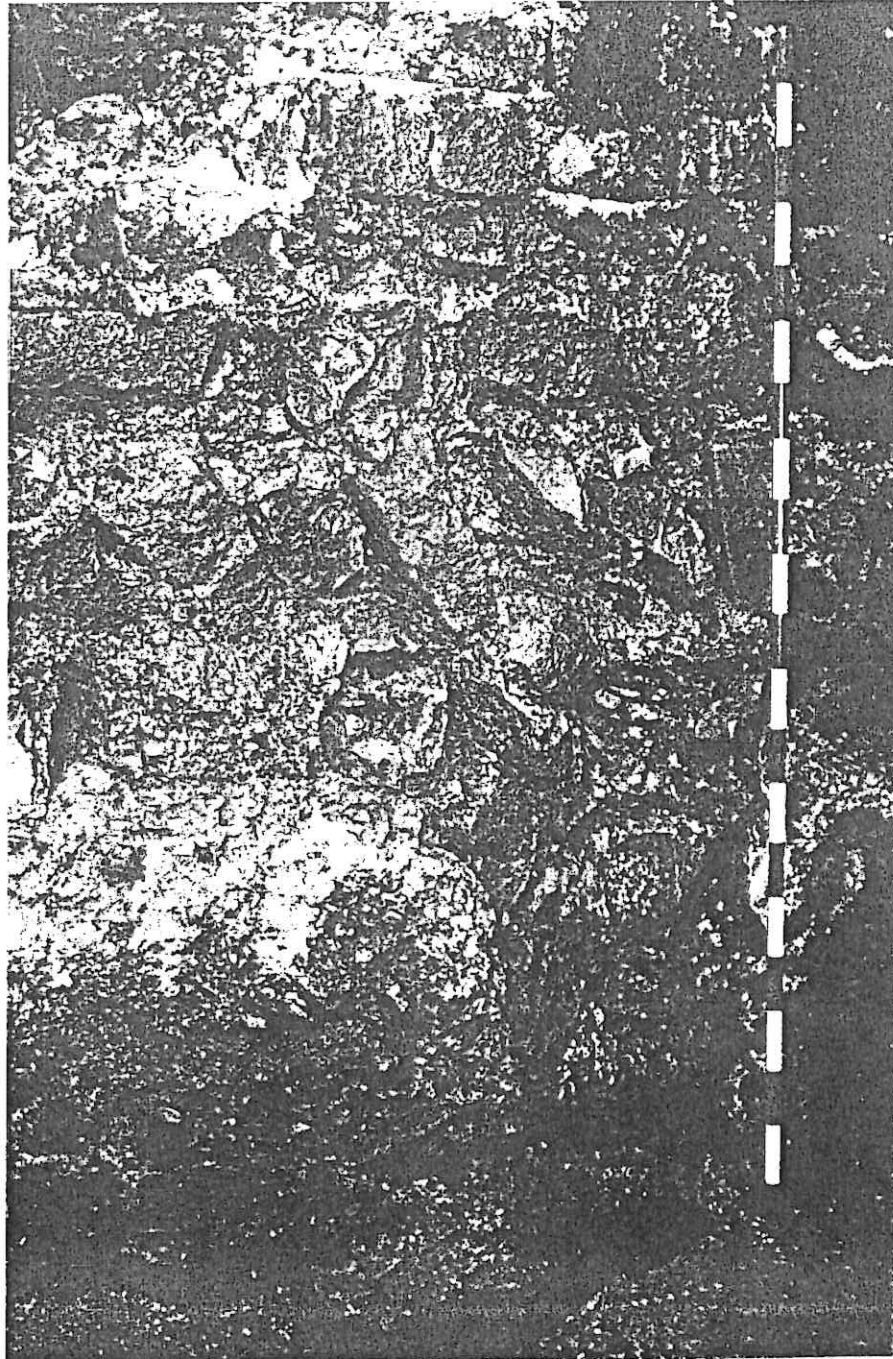
RAMBLA-70

Diapositiva 14	CALA 1 1er rebaix superficial U.E.: 2223
Diapositiva 15	CALA 1 1er rebaix superficial i llosa de pedra U.E.:2223
Diapositiva 16	CALA 1 1er rebaix superficial i llosa de pedra U.E.:2223
Diapositiva 17	CALA 1 2on rebaix capa de llims U.E.: 2222
Diapositiva 18	CALA 1 situació vers la línia de carreus en el sector S-O.
Diapositiva 19	CALA 1 situació vers la línia de carreus en el sector S-O.
Diapositiva 20	Vista general del solar.
Diapositiva 21	Vista general del farciment de pedres i morter de calç de la muralla.U.E: 2221
Diapositiva 22	Detall del fragment de la banqueteta de fonamentació.
Diapositiva 23	Rasa de pilotatge adossada a la banqueteta de fonamentació rebaix.
Diapositiva 24	Rasa de pilotatge adossada a la banqueteta de fonamentació rebaix.
Diapositiva 25	Rasa de pilotatge adossada a la banqueteta de fonamentació rebaix.
Diapositiva 26	CALA 1 rebaix final. Sector S-O.U.E.: 2223
Diapositiva 27	CALA 1 rebaix final. Sector S-O.U.E.: 2223

RAMBLA-70

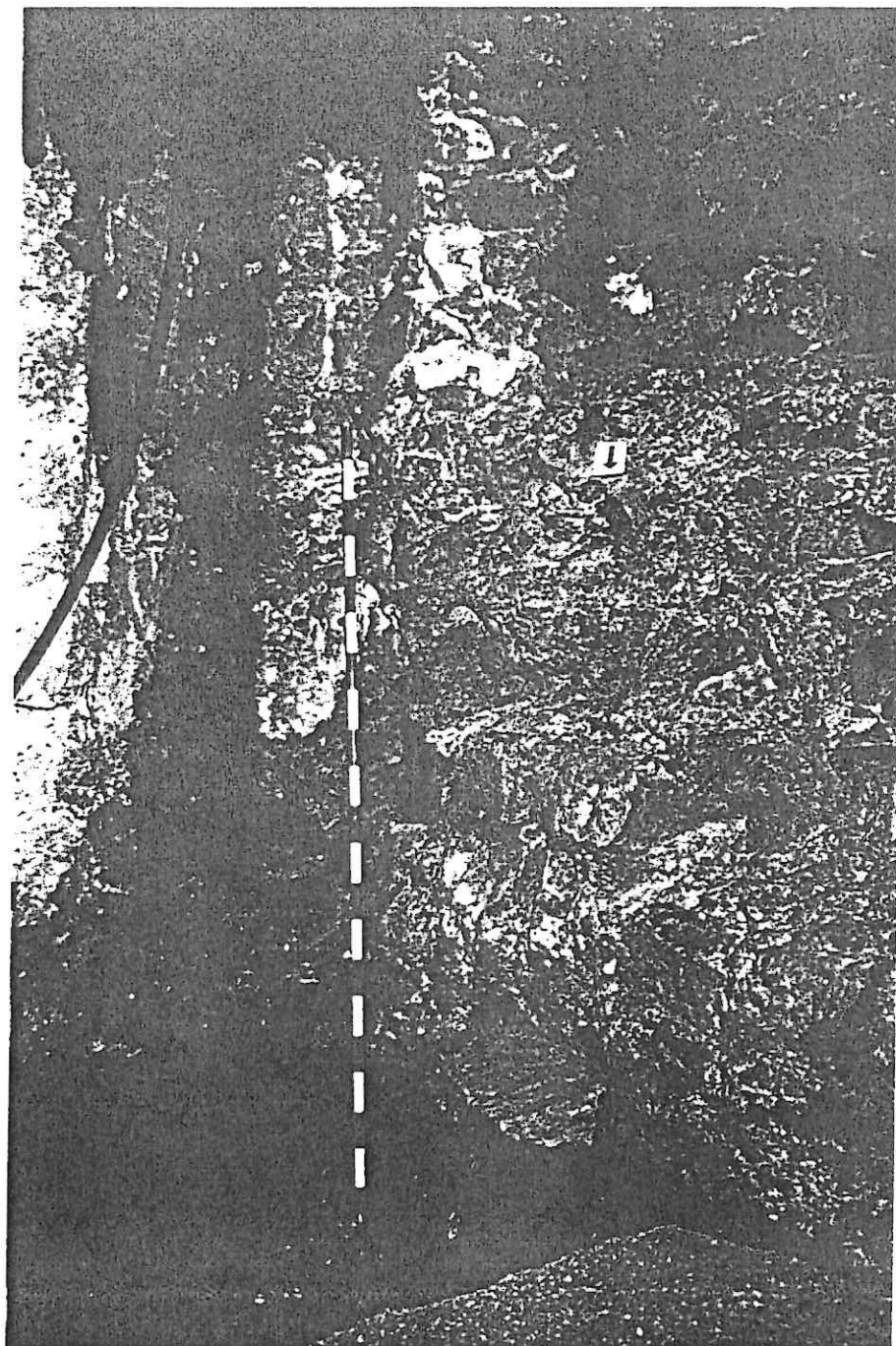
Diapositiva 28	CALA 1 rebaix final. Sector S-O.U.E.: 2223
Diapositiva 29	CALA 1 rebaix final. Sector S-O.U.E.: 2223
Diapositiva 30	Rasa al voltant de la banqueta de fonamentació.U.E.: 2220
Diapositiva 31	Rebaix rasa banqueta de fonamentació U.E.:2220.
Diapositiva 32	Detall farciment intern de la muralla.U.E.: 2221
Diapositiva 33	Filada de carreus del parament intern de la muralla amb la banqueta de fonamentació. Sector S-E.
Diapositiva 34	Estat final de la línia de carreus del sector S-O.
Diapositiva 35	Seguiment rasa banqueta fonamentació en direcció al sector S-O. U.E.: 2220.
Diapositiva 36	Seguiment rasa banqueta fonamentació en direcció al sector S-O. U.E.: 2220.
Diapositiva 37	Vista i estat final del parament intern de la muralla.

ANNEX 3. FOTOGRAFIES

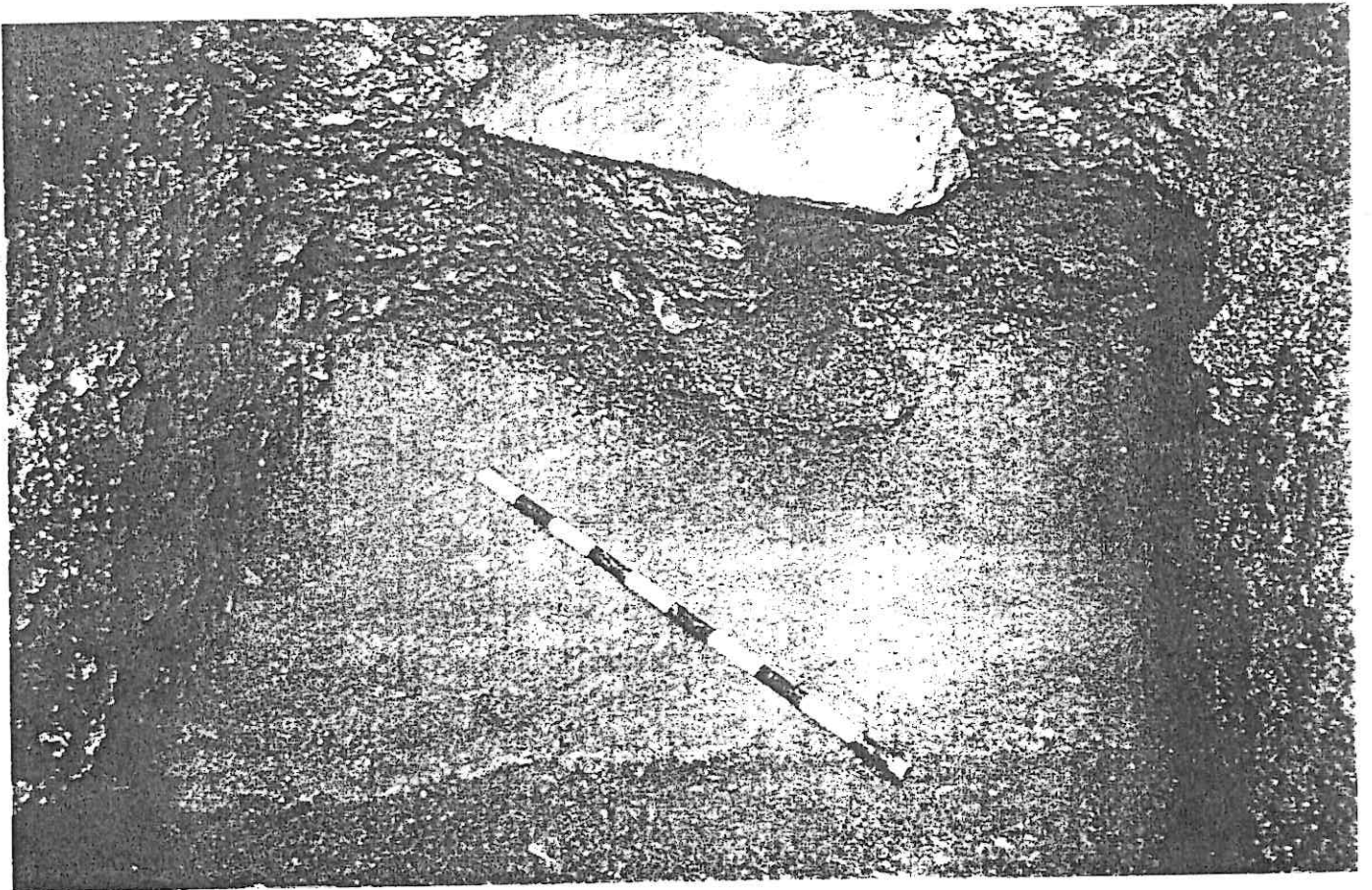


Fot.1 Filades de carreus

Parament intern de la muralla.

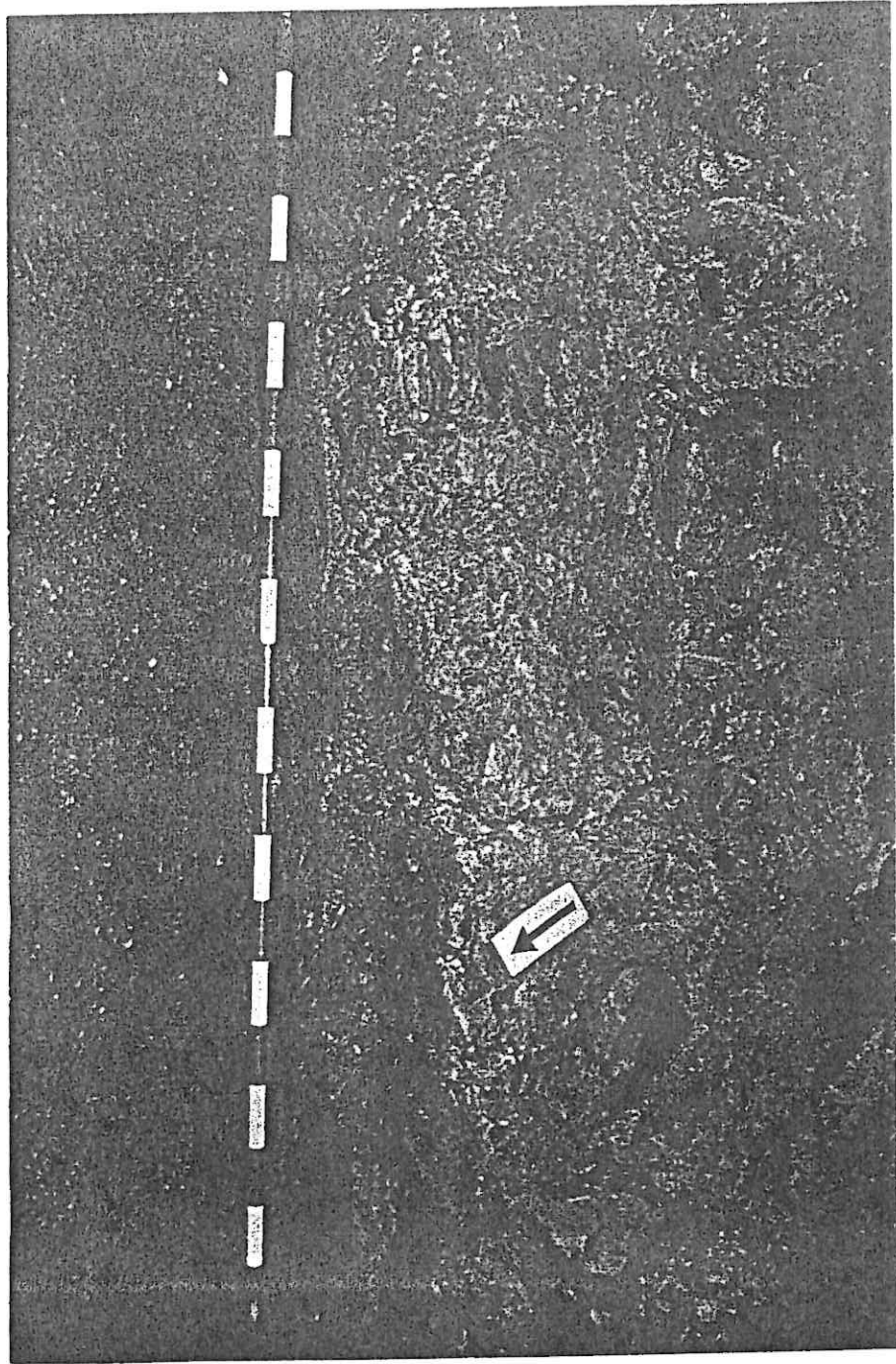


FOT.2 Línea de
carreus. Sector S-0

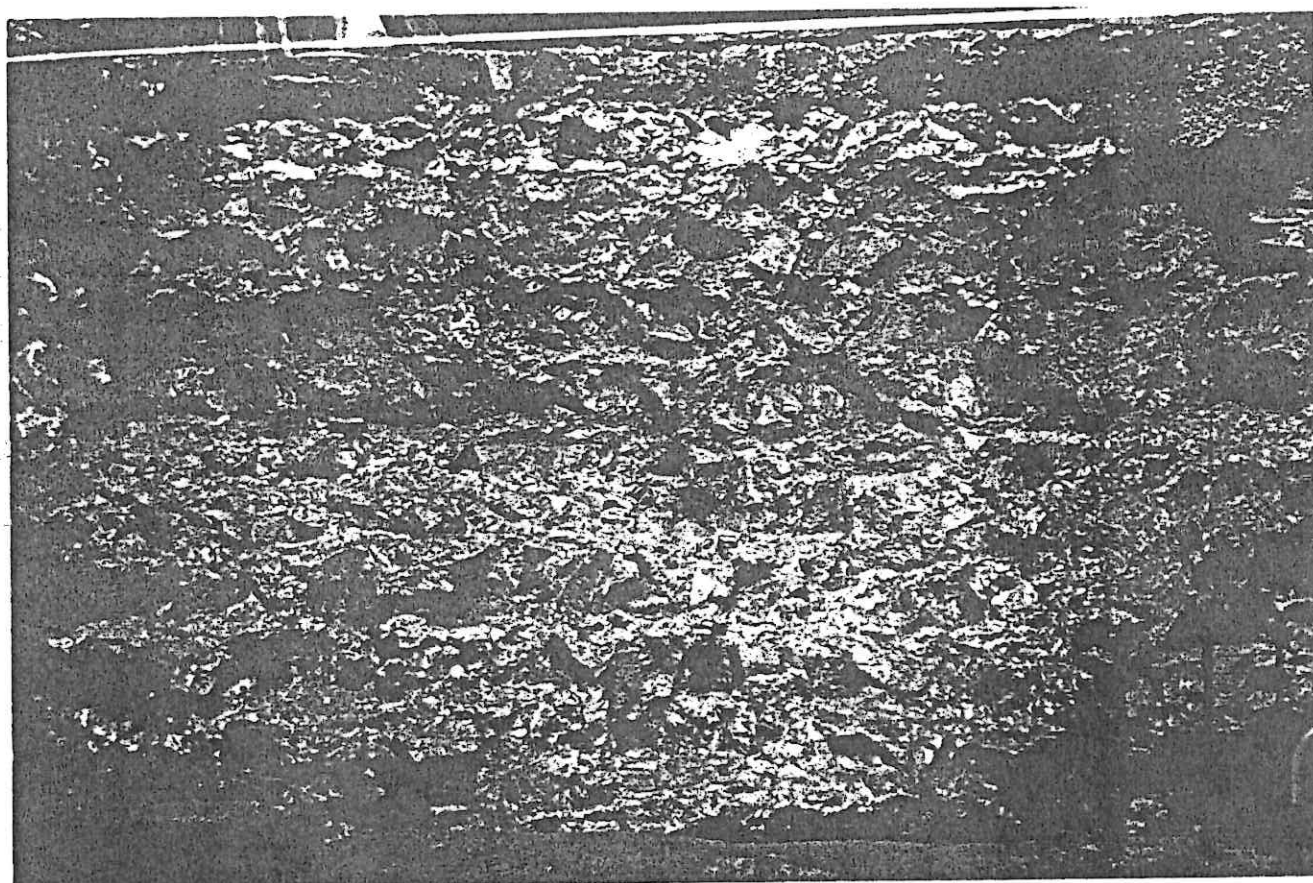


Fot.3 CALA 1. Rebaix final.

Sector S-O.



Fot.4. Detall rasa
al voltant de la banqueta
de fonamentació.



Fot.5. Detall parament
intern de la muralla.

ANNEX 4. INVENTARI DEL MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UF	SECTOR	AMBIT	FRAGMENTS	CLASSIFIC	DEF FRAGME	TPOLOGIA	TÈCNICA	PASTA	DECORACIÓ E	DECORACIÓ I	ACABAT E	ACABAT I	OBSERVACIO
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		concrecionat
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		concrecionat
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO			VI			
2222	S	CALA 1	1 14003	VO	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		concrecionat
2222	S	CALA 1	1 14005	PE	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 13250	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 13250	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO				VI		
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 13250	VO	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 13108	SF	FIN	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 14252	VO	PAT	TO	AO				VI		rossetó
2222	S	CALA 1	1 14002	PE	FIN/FBO	TO	AO						segles XIII-XIV verd i manganès
2222	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN/FBO	TO	AO						
2222	S	CALA 1	1 50029	SF	TEULA								
2222	S	CALA 1	1 50029	SF	TEULA								
2222	S	CALA 1	1 50029	SF	TEULA								
2222	S	CALA 1	1 50029	SF	TEULA								

2223	S	CALA 1	1 14003	CO	FIN	TO	AO		VI	VI	verd
2223	S	CALA 1	1 14006	SF	FIN	TO	GR		VI		
2223	S	CALA 1	1 14003	BR	FIN	TO	AO		VI		verd
2223	S	CALA 1	1 14003	VO	FIN	TO	AO		VI		verd
2223	S	CALA 1	1 14003	VO	FIN	TO	AO	AC	VI		verd
2223	S	CALA 1	2 14003	VO	ESC	TO			VI		
2223	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO		VI		
2223	S	CALA 1	2 14003	FO	GET?	TO	AO		VI		
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 13400	VO	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	GO			VI	
2223	S	CALA 1	1 13400	SF	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 13400	SF	FIN	TO	GO				
2223	S	CALA 1	1 13400	SF	FIN	TO	GO				
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO			VI	
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	GO			VI	
2223	S	CALA 1	1 13312	NA	TOGO						
2223	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	GO			VI	verd
2223	S	CALA 1	1 14003	VO	GIB	TO	GO		VI		verd
2223	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO			VI	verd
2223	S	CALA 1	1 13400	SF	FIN	TO	GO			VI	
2223	S	CALA 1	1 14005	CR	FIN	TO	GO				pasta grisa
2223	S	CALA 1	1 14005	SF	FIN	TO	GO				
2223	S	CALA 1	1 13400	VO	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 13400	SF	FIN	TO	GO				
2223	S	CALA 1	1 14003	SF	FIN	TO	AO			VI	verd
2223	S	CALA 1	1 14005	CR	FIN	TO	GO				
2223	S	CALA 1	1 14003	VO	GIB	TO	GO			VI	verd
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO				
2223	S	CALA 1	1 14002	SF	FIN	TO	AO				

2220	S	RASA	1	14003	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	VO	FTA	TO	AO	EX		VI	VI	verd
2220	S	RASA	1	14003	VO	FIN	TO	AO					
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	VO	FBO	TO	AO	IN		VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	VO	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	FO	GIB?	TO	AO			VI	VI	verd
2220	S	RASA	1	14003	FO	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14002	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	GO			VI?	VI?	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	verd
2220	S	RASA	1	14005	SF	FIN	TO	GO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	verd
2220	S	RASA	1	14003	FO	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	VO	FBO	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FBO	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14250	VO	PAT	TO	AO	EX		VI	VI	blanca i manganès
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	CR	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14250	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	blanca i manganès?
2220	S	RASA	1	14003	SD	BOL	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	concrecionat
2220	S	RASA	1	14003	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	SF	PAT?	TO	AO			VI	VI	
2220	2	RASA	1	14003	VO	FIN	TO	AO			VI	VI	verd
2220	S	RASA	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14003	CO	FTA	TO	AO			VI	VI	vidrat blanc
2220	S	RASA	1	14005	VO	FIN	TO	GO			VI	VI	
2220	S	RASA	1	14250	FO	FIN	TO	AO			VI	VI	part central d'un plat?

2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	PE	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	SF	FIN		TO	AO	IN							
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	CR	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	FO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	CR	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	CR	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	SF	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO	IN							
2224					1	13258	VO	TO		AO									
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	TO		AO									
2224					1	13258	SF	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	SF	FIN		TO	AO								
2224					1	13258	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13116	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13116	PE	FIN		TO	AO								
2224					1	13116	VO	FIN		TO	AO								
2224					1	13116	SF	FIN		TO	AO								
2224					1	13116	SF	FIN		TO	AO								

